

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิธิงไชย กรมขุนสิริรัชสังกาศ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิธิงไชย กรมขุนสิริรัชสังกาศ ทรงพระนามเดิมว่า พระองค์เจ้าศรีสิทธิธิงไชย ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์ที่ 33 ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาบัว เมื่อวันศุกร์ เดือน 11 แรม 13 ค่ำ ปีมะเส็ง นพศก จ.ศ. 1219 ตรงกับวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2400 ทรงมีพระเชษฐา พระขนิษฐาและพระอนุชาร่วมเจ้าจอมมารดา 5 พระองค์ ได้แก่

1. พระองค์เจ้าชายเฉลิมลักษณะเลิศ
2. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิธิงไชย กรมขุนสิริรัชสังกาศ
3. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรไทยเทพกัญญา
4. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวัฒนาหวนวงศ์ กรมขุนมรุพงศ์สิริพัฒน์
5. พระองค์เจ้าดำรงฤทธิ์

พระองค์ทรงมีพระโอรส พระธิดารวมทั้งหมด 7 พระองค์ ทรงมีพระโอรสกับหม่อมเสงี่ยม ศรีธวัช ณ อยุรยา บุตรีพระยาเสนาหุชิต (นุช ณ นคร) 1 องค์ คือ

พลเรือโทหม่อมเจ้าอุปพัทพงศ์ ศรีธวัช

หม่อมอุ้น ศรีธวัช ณ อยุรยา บุตรีขุนทิพเสนา (จ้อย ทิพย์วัฒน์) 6 องค์ คือ

1. หม่อมเจ้าธำรงสิริ ศรีธวัช
2. หม่อมเจ้าหญิงนิภา ศรีธวัช
3. หม่อมเจ้านิสากร ศรีธวัช
4. หม่อมเจ้าหญิงอาทรถนอม ศรีธวัช
5. หม่อมเจ้ารัชชชัยเฉลิมวงศ์ ศรีธวัช
6. หม่อมเจ้าทรงชัยสิริพันธ์ ศรีธวัช

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

พระองค์เจ้าศรีสิทธิไชย ทรงศึกษาในวังหลวงเมื่อสำเร็จแล้วทรงรับราชการในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นนางงานทำการปฏิสังขรณ์หอพระมณฑีรธรรมในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และได้ทรงรับราชการเป็นพนักงานรับบัญชีและนำฎีกาที่ราษฎรร้องทุกข์ทูลเกล้าฯ ถวาย ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาพระยศขึ้นเป็น กรมหมื่นสิริรัชสังกาศ เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2426

ในปี พ.ศ. 2429 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์จะให้มิโรงพยาบาลขึ้นในประเทศไทย จึงตั้ง “คณะคอมมิตตีจัดการ” ขึ้นคณะหนึ่ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2429 เพื่อจัดตั้งโรงพยาบาลตามพระราชประสงค์ คณะกรรมการชุดนี้มีจำนวน 9 คน มีกรมหมื่นสิริรัชสังกาศ เป็นนายก และเมื่อคณะกรรมการชุดนี้ดำเนินการแล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จทรงทำพิธีเปิดโรงพยาบาล เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2431 และพระราชทานนามว่า **ศิริราชพยาบาล**

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระองค์ดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลฎีกาต่อจากกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ตั้งแต่วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2432 และในปี พ.ศ. 2434 ได้มีการยกศาลฎีกาไปเป็นศาลอุทธรณ์คดีหลวง พระองค์จึงทรงลาออกจากตำแหน่งอธิบดีศาลฎีกาไปทำหน้าที่เป็นราชเลขาธิการฝ่ายกฎหมายเพียงหน้าที่เดียว ภายหลังพระองค์ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2437 ถึงวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2439

พระองค์ทรงมีอุตสาหในราชการมิได้ว่างวัน ขณะที่ทรงเป็นนางงานปฏิสังขรณ์หอพระมณฑีรธรรม ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระองค์ทรงควบคุมงานให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จเรียบร้อยตามกำหนดตั้งพระราชประสงค์ ความบางเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ทรงตรวจตราและเปรียบเทียบพระองค์ทรงตรวจตราอย่างละเอียดรวดเร็ว ยุติธรรม งานแล้วเสร็จด้วยดี พระองค์เป็นผู้มีพระอัธยาศัยซื่อตรง จงรักภักดี ทรงเคารพต่อราชการ เกรงความผิดอย่างยิ่ง

ต่อมาเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2448 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนพระยศกรมหมื่นสิริรัชสังกาศ เป็นกรมขุนสิริรัชสังกาศ โดยทรงพระราชดำริว่า พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสิริรัชสังกาศ ได้ทรงรับราชการฉลองพระเดชพระคุณมาในทางคดีความ แต่เริ่มแรกมีตำแหน่งอธิบดีเวรคดีความในกรมราชเลขาธิการ มาจนบัดนี้ถึง 25 ปี แล้วได้ทรงรับตำแหน่งใหญ่อื่น ๆ คือ เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา อันเป็นศาลสูงสุด และเป็นกรรมการชำระความพิเศษเนื่อง ๆ เป็นผู้จัดการมรดก เปรียบเทียบความพิเศษต่าง ๆ ทรงพระปรีชาชำนาญในพระราชกำหนดกฎหมายและพระราชบัญญัติเก่าใหม่ เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย ทรงพระอุตสาหรับราชการในหน้าที่ที่ยิ่งยงมั่นคง ควรเป็นแบบอย่างของพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการอันรับราชการในหน้าที่ซึ่งเป็นเนื่องนิตย์ ส่วนราชกิจอื่น ๆ และการโยธา ก็ได้ทรงรับมาเป็นครั้งเป็นคราวโดยตั้งพระหฤทัยอันดี สมควรที่จะได้รับพระเกียรติยศพระองค์เจ้าต่างกรมผู้ใหญ่ รับราชการต่างพระเนตรพระกรรณพระองค์หนึ่งได้

ชีวิตส่วนพระองค์

กรมขุนสิริรัชสังกาศ ทรงดำรงพระองค์อย่างเรียบง่ายเหมือนสามัญชนทั่วไป ทรงเป็นผู้ที่มีความระมัดระวังในการใช้จ่ายเป็นอย่างดี จะไม่ใช้จ่ายโดยสุรุ่ยสุร่ายและไม่ชอบมีหนี้สิน แต่ไม่ใช่คนตระหนี่ถี่เหนียว ทรงมีความเอื้ออารีต่อชายา โอรสและพระสหายตามอัธยาศัย อยู่ในศีลในสัตย์ ไม่ชอบการทุจริต เบียดเบียนกัน มีความสุจริตยุติธรรมเป็นยอด

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีสิทธิธงไชย กรมขุนสิริรัชสังกาศ สิ้นพระชนม์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เมื่อวันที่เสาร์ เดือน 4 ขึ้น 12 ค่ำ ปีจอ โทศก จ.ศ. 1272 ตรงกับวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2453 พระชันษาได้ 54 ปี ทรงเป็นต้นราชสกุลศรีธวัช